
VPLIV METADISKURZNIH ELEMENTOV NA RAZUMEVANJE BESEDIL

Članek predstavlja rezultate pilotne raziskave vpliva metadiskurzni elementov na razumevanje izbranih avtentičnih besedil dveh blogov oz. spletnih dnevnikov. Besedilni in medosebni metadiskurzni elementi so bili preučevani ločeno in z različnimi metodološkimi pristopi, ker se razlikujejo po svojih besedilnih funkcijah. Namen raziskave je bil ugotoviti, če in v kakšni meri besedilni in medosebni metadiskurzni elementi pri izkušenih bralcih vplivajo na ustvarjanje vsebinske predstave na podlagi prebranega besedila. Raziskava je nakazala, da besedilni metadiskurzni elementi pri izkušenih bralcih načeloma ne vplivajo na razumevanje izbranega avtentičnega besedila, pri medosebnih metadiskurzni elementih pa so rezultati raziskave nakazali, da je njihov vpliv na razumevanje odvisen od njihove funkcije in vsebinskega dela besedila, na katerega so vezani, in sicer lahko v celoti vplivajo na oblikovanje predstave po prebranjem besedilu, lahko se v modificirani obliki ohranijo kot del vsebinske predstave ali pa ne vplivajo na razumevanje izbranih avtentičnih besedil.

1 Uvod

Razumevanje besedila je dinamičen proces, odvisen od mentalnih operacij, ki med sprejemanjem besedila omogočajo in vplivajo na bralčeva pričakovanja, predvidevanja, zaznave, vrednotenje, inference oz. sklepe. Na jezikovni ravni proces razumevanja besedila usmerja jezikovna struktura posameznih delov besedila ali jezikovna podoba besedila kot celote, na podlagi katerih se lahko sprožijo mentalni procesi oblikovanja in preoblikovanja shem, prepoznavanja tvorčevih namer, inferiranja. Vsi ti mentalni procesi kot del procesa razumevanja besedila bralcu (seveda pod pogojem, da je besedilo razumel oz. ga sprejel za razumljivega), omogočijo, da po branju odgovori na vprašanja o njem, ga povzame ali ponovno priključ v spomin, preveri trditve o njem, ga parafrazira.

Med potencialne jezikovne usmerjevalce oblikovanja vsebinske podobe branega besedila, ki predstavljajo manjši, a ključni del celotnega večplastnega in kompleksnega procesa razumevanja, ki poteka med branjem besedila, sodijo tudi metadiskurzni elementi. Od ostalih potencialnih jezikovnih usmerjevalcev procesa

razumevanja, kot so na primer anaforični in kataforični zaimki, popolne in delne ponovitve besed, ki nakazujejo predvsem površinske vsebinske povezave med že obstoječimi besedami in besednimi zvezami v besedilu in omogočajo globinsko razumevanje besedila, se razlikujejo v pragmatični funkciji, na podlagi katere lahko nakazujejo tudi avtorjev odnos do vsebine in sprejemnika besedila in se posledično primarno eksplicitno osredotočajo na sprejemnika, ne toliko na besedilo. Besedilu torej lahko dodajajo tudi subjektivno komponento, zaradi česar se lahko zdi samo besedilo oblikovano na bralcem prijaznejši način (Crawford Camiciotolli 2003: 28).

Metadiskurzni elementi se lahko uporabljajo za eksplicitno nakazovanje logičnih zaporedij v besedilu ter za prostorsko in časovno organizacijo besedila. Zaradi svoje besedilne usmerjenosti se tovrstni metadiskurzni elementi, kot so npr. *tj.*, *in sicer*, *najprej*, *potem*, *gl.*, *zgoraj* ipd., imenujejo besedilni metadiskurzni elementi. Metadiskurzni elementi lahko tudi nakazujejo avtorjeva mnenja in stališča do vsebine, kar je povezano predvsem z medosebnimi metadiskurznimi elementi, kot so npr. *zelo*, *veliko*, *močno*, *izredno* ipd. (Perrez, Degand 2003: 628; Pérez, Macià 2002: 8; Vanhala Aniszewski 2007: 128; Pisanski 2001: 285, 286, 288).¹ Uporaba besedilnih in medosebnih metadiskurzni elementov načeloma lahko olajša dostop do propozicijske vsebine besedila, in tako vpliva na ustvarjanje pomena oz. vsebinske predstave besedila (prim. de Figueiredo-Silva 2001: 2), vendar pa je njihov dejanski vpliv na razumevanje besedila lahko v veliki meri odvisen od bralčevih védenj in izkušenj. Po mnenju strokovnjakov s področja diskurzne psiholingvistike kot sta D. McNamara in A. C. Graesser, naj bi si namreč boljši oz. bolj izkušeni bralci na podlagi že obstoječega védenja, ki je med drugim tudi posledica količine prebranih besedil, bili sposobni ustvariti mentalno sliko pomena besedila oz. razumeti besedilo, tudi če eksplicitni usmerjevalci oblikovanja vsebinske predstave o prebranem besedilu² niso del površinske strukture besedila. Bralci z manjšim že obstoječim védenjem pa naj bi lažje razumeli besedila, v katerih so usmerjevalci vsebinske predstave o besedilu eksplicitno izraženi (Graesser, Millis, Zwaan 1997: 170; Zaliha Mustapha, Premalatha et al. 2000/2001: 36; Pérez, Macià 2002: 8, 18). V raziskavi bo preverjeno, če trditev, da boljši oz. bolj izkušeni bralci pri razumevanju besedila ne potrebujejo eksplicitno izraženih kohezivnih in koherenčnih sredstev, ki bi usmerjala razumevanje, velja tudi za metadiskurzne elemente v slovenskih besedilih oz. če to ne velja, v kakšni obliki se ti ohranijo v miselni predstavi o besedilu, ki nastane po branju besedila.³ Pri interpretaciji rezultatov bo upoštevano dejstvo, da razumevanje poteka tako na površinski (strukturni) kot na globinski (mentalni) ravni (Kellogg 1995: 305). Metadiskurzni elementi in ostali eksplicitni jezikovni usmerjevalci vsebinske predstave o besedilu tako v procesu razumevanja besedila predstavljajo le prehod do globinskega razumevanja besedila, ki naj bi bilo cilj branja besedila.

¹ Vrste in funkcije posameznih metadiskurzni elementov so v slovenskem prostoru že bile predstavljene in podrobneje opisane v Pisanski 2001.

² Eksplicitne usmerjevalce oblikovanja vsebinske podobe o besedilu predstavljajo kohezivna in koherenčna sredstva v besedilu, katerih del so tudi metadiskurzni elementi (gl. drugi odstavek **Uvoda**).

³ Trditev je predvsem zaradi dejstva, da se naslanja na spoznanja s področja diskurzne psiholingvistike, nekoliko neskladna s tradicionalnimi pogledi na metadiskurz.

2 Metodologija preučevanja vpliva metadiskurzni elementov na proces razumevanja besedil

Ker je proces razumevanja besedila večplasten proces, kar pomeni, da poteka na različnih besedilnih ravneh (npr. znotraj stavka, med stavki, med odstavki, po prebrnem besedilu), zahteva različne metode preučevanja. V diskurzni psiholingvistiki, ki se ukvarja s preučevanjem mentalnih procesov, ki sodelujejo pri tvorjenju in sprejemanju določenih besedil kot celot v kontekstu (Graesser, Millis, Zwaan 1997), se za preučevanje pomenskih predstav po razumevanju uporabljajo t. i. metode z zamikom. Mednje sodijo priklic, povzemanje, odgovori na vprašanja in presojanje trditev (Graesser, Millis, Zwaan 1997: 166).⁴

V raziskavah vplivov metadiskurzni elementov na bralno razumevanje angleških besedil se je, kot se zdi iz pregledanih raziskav, uveljavila metoda preverjanja bralnega razumevanja izbranega in v raziskovalne namene prirejenega (dela) besedila z oz. brez metadiskurzni elementov, največkrat s področja akademskega diskurza. Tako besedilni kot medosebni metadiskurzni elementi so bili enkrat odstranjeni iz besedila, drugič pa ne, iz česar je mogoče sklepati, da so bili testi zasnovani na predpostavki, da vsi metadiskurzni elementi vplivajo na razumevanje besedila. Kot je bilo razvidno iz opisov raziskav, je bila metoda zasnovana kot kombinacija kvalitativnih in kvantitativnih metod, ki je bila uporabljena na dva načina:

- testi, ki so jih udeleženci v raziskavi reševali po prebrnem besedilu brez in z metadiskurzni elementi, so bili sestavljeni iz kombinacije vprašanj, pri katerih so kvantitativno izbirali med različnimi možnostmi odgovorov ali pa so lahko kvalitativno svoj odgovor ustno ali pisno utemeljili oz. napisali ali izrazili svoje mnenje, vrednotenje, reakcijo na besedilo (Zaliha Mustapha, Premalatha et al. 2000/2001; Pérez in Macià 2002; Crawford Camiciotolli 2003; Ifantidou 2005),
- raziskovalci so lahko pred izvedbo raziskave ustno preverili predznanje udeležencev v raziskavi, po branju besedil brez in z metadiskurzni elementi pa so jim dali kvantitativno oblikovan test (de Figueiredo-Silva 2001).

Lahko so z namenom izpraznitve kratkoročnega spomina tudi nadzorovali čas po branju besedil in pred začetkom reševanja testa (Perrez, Degand 2003).

Kombinacija kvantitativne in kvalitativne raziskave verjetno omogoča bolj celostne in podrobnejše rezultate, vendar se zdi izbrana metoda problematična vsaj z dveh vidikov:

1. Konstruiranje besedil v raziskovalne namene ni avtentična situacija, zaradi česar je vprašljiva relevantnost in posplošljivost rezultatov.
2. Medosebni metadiskurzni elementov ni mogoče kar izbrisati iz besedila, ker lahko v nasprotju z besedilnimi metadiskurzni elementi tudi intenzivirajo pomen besede, besedne zveze ali stavka, katerih del so, s čimer lahko vplivajo na oblikovanje vsebinske predstave besedila. Besedila z odstranjenimi medosebnimi metadiskurzni elementi tako lahko, kar se tiče razumevanja besedila, predstavljajo drugačno jezikovno in besedilno realnost, s čimer je v povezavi z razumevanjem besedila pod vprašaj postavljena primerljivost dobljenih rezultatov.

⁴ Za preučevanje mentalnih procesov in predstav med razumevanjem pa se uporabljajo t. i. neposredne metode, kot npr. merjenje časa branja, zasledovanje oči (*eye-tracking*) ipd.

Pričujoča raziskava je poskus nadgraditve oz. prilagoditve tovrstnega metodološkega pristopa avtentičnim besedilom, na katerih temelji raziskava. Izbrani sta bili dve besedili, ki sta bili dostopni na blogih oz. spletnih dnevnikih. Blog kot elektronsko besedilo je bil izbran zaradi tega, ker je zaradi načina objave dostopen širši javnosti ter po značilnostih mnenjsko besedilo, na podlagi česar sem predvidevala, da bodo metadiskurzni elementi sestavni del tovrstnih besedil. Prvo je obsegalo 850 besed in tri slike, drugo pa 1598 besed. Obe besedili sta bili izbrani zaradi raznolikosti vsebovanih besedilnih in medosebnih metadiskurzni elementov. Ker gre za besedili, ki sta kot rezultat avtorjevih osebnih mnenj, prepričanj in védenj objavljeni v javnem informacijsko-komunikacijskem mediju in na podlagi načina objavljanja tovrstnega besedila, ki po branju predvideva oz. omogoča vrednotenje v obliki številčne ocene in komentarja, izpostavljeni bralčevim individualnim presojam, je pri tovrstnih besedilih ključnega pomena, da se pri raziskavah vpliva na razumevanje njihova avtentičnost ohrani kar v največji meri. Zaradi v **Uvodu** opisanih različnih besedilnih funkcij besedilnih in medosebnih metadiskurzni elementov je bil v raziskavi njihov vpliv na razumevanje izbranih besedil preučevan ločeno. Besedilni metadiskurzni elementi so bili odstranjeni iz besedil, medosebni pa ne.

V raziskavi, ki je sicer pilotnega značaja in kot taka ne omogoča relevantnih in posplošljivih rezultatov, je sodelovalo 26 anketirancev med 25 in 55 letom,⁵ pri čemer je vsak prebral dve besedili in rešil dva testa. Kriterij za njihov izbor so bile glede na izobrazbo predvidene bralske izkušnje, zaradi česar so bili v raziskavo zajeti anketiranci s skoraj zaključeno visoko izobrazbo (3), z zaključeno visoko izobrazbo (20), z zaključenim magistrskim študijem (1) in z zaključenim doktorskim študijem (2). Ta kriterij predvideva, da zaradi »izkušenosti« bralcev sama dolžina in relativna zahtevnost obeh besedil, kar se tiče branja, ne bi smeli vplivati na sam proces razumevanja besedil in posledično na odgovore anketirancev.⁶ Vsi anketiranci so tudi bili pripravljene sodelovati, kar pomeni, da je bil izključen tudi možen vpliv negativne motivacije na razumevanje besedila, ki bi jo na primer lahko sprožile jezikovne in tipkarske nedoslednosti v besedilih obeh blogov kot posledici neformalne narave tovrstnih besedil. Večina anketirancev tudi ni bila v procesu oz. ni imela zaključene jezikoslovne visoke izobrazbe – prevladovali so anketiranci z družboslovno in naravoslovno izobrazbo. Ker gre za pilotno študijo, rezultati anket niso bili preverjeni s kontrolno skupino, kar pomeni, da je merilo »prave« interpretacije rezultatov kar avtorjeva interpretacija. Pri večjem raziskovalnem vzorcu bi morali biti pri interpretaciji rezultatov upoštevani rezultati kontrolne skupine anketirancev.

Raziskava je bila zasnovana na podlagi dveh hipotez:

1. Besedilni metadiskurzni elementi zaradi svoje funkcije organiziranja strukture besedila pri boljših oz. bolj izkušenih bralcih nimajo bistvenega vpliva na razumevanje izbranega avtentičnega besedila kot celote.
2. Medosebni metadiskurzni elementi pri boljših oz. bolj izkušenih bralcih vplivajo na razumevanje besedila, vendar se v spominu ne ohranijo v enaki podobi kot v besedilu, ampak se relativizirajo glede na bralčeve izkušnje oz. že obstoječe védenje v povezavi s temo branega besedila.

⁵ Vsem, ki so reševali anketo, se najlepše zahvaljujem za sodelovanje.

⁶ Seveda bi v obširnejši raziskavi, na osnovi katere bi lahko dobili relevantnejše rezultate, morali v raziskavo zajeti vsaj po starosti, če že ne tudi po spolu relevantnejši vzorec.

2. 1 Test 1 – preverjanje vpliva besedilnih metadiskurzni elementov na razumevanje besedila – izvedba raziskave

Anketiranci so najprej prebrali besedilo bloga na temo nalivnikov, rešili test, ki je vseboval štiri vprašanja, nato pa prebrali še besedilo bloga na temo prilagajanja na vročino ter rešili test v obsegu devetih vprašanj. Čas branja ni bil omejen, ker test primarno ni bil osredotočen na preverjanje spomina. Pri reševanju testa so si anketiranci lahko pomagali z besedilom.

Vprašanja oz. trditve so bili oblikovani kot eksplicitno izražene logične povezave v besedilu, ki jih sicer nakazujejo besedilni metadiskurzni elementi, ki so bili izpuščeni iz besedila. Anketiranci so lahko izbirali med možnostmi »da«, »ne«, »drugo« in »ne vem, ker« oz. če je vprašanje zahtevalo vsebinski odgovor, med različnimi možnimi odgovori (gl. **Priloga 1**). Anketiranci so imeli možnost komentirati vsak izbran odgovor, kar pomeni, da sta testa predstavljala kombinacijo kvantitativne in kvalitativne raziskave, kar naj bi zaradi relativno subjektivne narave raziskave omogočilo bolj poglobljene rezultate.

Po Hylandovi tipologiji metadiskurzni elementov, ki jo je v slovenskem prostoru predstavila Pisanski (2001: 287, 288), je bil preverjen vpliv naslednjih besedilnih metadiskurzni elementov (primeri v oklepaju so iz besedil blogov):⁷

1. tolmači (*kot je npr. ta, na primer, tj.*, oklepaji), ki v besedilu definirajo oz. razlagajo besede, besedne zveze, stavke in ostale besedilne enote,
2. endoforični označevalci (*na sliki, opisane*), ki se nanašajo na informacijo v drugih delih besedila oz. opozarjajo na že predstavljeno vsebino,
3. logični povezovalci (*in sicer, poleg naštetega, in sicer zaradi*), ki izražajo semantične odnose med propozicijami,
4. označevalci okvirja – zaporedja (*eden, drugi*), ki eksplicitno izražajo zaporedje oblikovanja vsebine v besedilu.

Če je bilo v besedilu več pojavitev določenega izbranega besedilnega metadiskurzni elementa, je bil pri vseh pojavitvah preverjen morebiten vpliv na razumevanje besedila.

2. 2 Test 2 – preverjanje vpliva medosebni elementov na razumevanje besedila – izvedba raziskave

Anketiranci so najprej prebrali besedilo prvega bloga na temo nalivnikov, rešili test, ki je vseboval enajst vprašanj, nato pa so prebrali še besedilo drugega bloga na temo prilagajanja na vročino ter rešili test v obsegu enajstih vprašanj. Čas branja ni bil omejen, ker glavni namen testa ni bil preverjanje spomina za faktografske podatke, ampak preverjanje, če se vsebinska predstava po prebranjem besedilu oblikuje v skladu z v besedilu uporabljenimi medosebnimi metadiskurzni elementi, kar je do neke mere povezano tudi spominom. Da bi anketiranci odgovarjali samo v skladu s svojo miselno predstavo, sem jim besedilo, takoj ko so ga prebrali, vzela, tako da si

⁷ Iz besedil niso bili odstranjeni vsi besedilni metadiskurzni elementi, ampak reprezentativni glede na posamezne vrste omenjenih elementov po Hylandovi tipologiji.

pri reševanju testa niso mogli pomagati z njim. Načeloma z reševanjem testov niso imeli težav, iz česar bi bilo mogoče sklepati, da jim besedilo ni povzročalo ovir pri branju in da so ga vsaj do neke mere razumeli.

Vprašanja oz. trditve v testih so bili oblikovani kot sklepi, pogojeni z morebitnim vplivom medosebnih metadiskurzni elementov na oblikovanje vsebinske predstave oz. razumevanje besedila. Anketiranci so morali ali izbrati eno od možnosti »da«, »ne«, »drugo« in »ne vem, ker«, s čimer se je preverjala možnost, da si bolj izkušeni bralci medosebne metadiskurzne elemente pri oblikovanju predstave dobesedno zapomnijo, ali dopolniti trditev z enim od navedenih medosebnih metadiskurzni elementov, s čimer se je preverjalo, če si glede na medosebne metadiskurzne elemente anketiranci v možganih ustvarijo nekoliko prirejeno predstavo o prebranem. Anketiranci so lahko tudi obkrožili vse trditve, s katerimi se strinjajo glede na prebrano, s čimer se je preverjala njihova morebitna občutljivost na osebno izražanje v besedilu (gl. **Priloga 2**).⁸ Poleg tega so anketiranci v testu imeli tudi možnost komentirati vsak izbran odgovor, kar pomeni, da sta testa predstavljala kombinacijo kvantitativne in kvalitativne raziskave, kar naj bi zaradi relativno subjektivne narave raziskave omogočilo bolj poglobljene rezultate.

Po Hylandovi tipologiji metadiskurzni elementov, ki jo je v slovenskem prostoru predstavila Pisanski (2001: 287, 288), so bili v raziskavo vključeni naslednji medosebni metadiskurzni elementi (primeri v oklepaju so iz besedil za raziskavo izbranih blogov):⁹

1. označevalci osebe (*lahko pišem, potrebujem, moram uporabljati, lahko sprožim, moram nadomestiti, lahko omilim, se prilagajam, moram poskrbeti, najbolj se prilagodim, se hočem prilagoditi*), katerih funkcija je eksplicitno nanašanje na avtorja, bralca ali avtorja in bralca,
2. ojačevalci (*veliko* (več), *najbolj* (fanatični), *močna* (razlika), *izjemno* (gladko), *zelo* (kakovostna), *povsem* (sodobna), *dramatično* (poslabša), *znatno* (poslabša), *najbolj* (praktična), *izredno* (pomembno)), ki razkrivajo avtorjevo gotovost v povedano,
3. označevalci odnosa do vsebine (*dobri, kakovostni in poceni, zanimivo in legendarno, dobra novica pa je, ne smemo pozabiti*), ki izražajo avtorjev odnos do propozicijske vsebine besedila,
4. omejevalci (*verjetno, lahko, malce lahko, za največ, bi morala biti*), ki izražajo avtorjevo vzdržnost do popolne podpore povedanemu.

3 Rezultati in diskusija

Rezultati raziskave kažejo na potrditev **hipoteze 1**, vsekakor pa bi za dejansko potrditev bila potrebna obširnejša raziskava. Kar se tiče medosebnih metadiskurzni elementov, pa rezultati raziskave kažejo le delno potrditev **hipoteze 2**, saj so se glede na posamezne vrste metadiskurzni elementov pojavili tako primeri, ko se medosebni

⁸ Možnosti, da bi takšna zasnova trditev vplivala na odgovore anketirancev, sem se skušala izogniti tako, da anketirancem nisem neposredno povedala, kaj se preverja v testu.

⁹ Trditve so preverjale morebiten vpliv glede na Hylandovo tipologijo reprezentativnih medosebnih metadiskurzni elementov na razumevanje izbranih besedil, in ne vseh medosebnih metadiskurzni elementov, ki so se pojavili v besedilih.

metadiskurzni elementi pri oblikovanju vsebinske predstave po prebranem besedilu ohranijo v enaki podobi kot v besedilu, kot primeri, ko se njihova podoba modificira. Vsekakor pa bi tudi tukaj za dejansko potrditev bila potrebna obširnejša raziskava.

3.1 Test 1

Rezultati testov o vplivu besedilnih metadiskurzni elementov na razumevanje avtentičnih besedil, ki jih je reševalo 13 anketirancev, bodo prikazani v **Tabeli 1**. V odstotkih bo izraženo, koliko odgovorov anketirancev je bilo skladnih z avtentičnim besedilom, kar pomeni, da so si bralci po branju izoblikovali enako predstavo kot jo sicer eksplicitno nakazujejo besedilni metadiskurzni elementi v avtentičnem besedilu.

	VPR. 1	VPR. 2	VPR. 3	VPR. 4	VPR. 5	VPR. 6	VPR. 7	VPR. 8	VPR. 9
BESEDILO 1	76,92 %	76,92 %	76,92 %	46,15 %	/	/	/	/	/
BESEDILO 2	100 %	92,31 %	76,92 %	69,23 %	100 %	92,31 %	69,23 %	76,92 %	92,31 %

Tabela 1: Rezultati testa o vplivu posameznih besedilnih metadiskurzni elementov na razumevanje besedil, izraženi v odstotkih.

Rezultati v **Tabeli 1** nakazujejo, da si je večina anketirancev pri vseh besedilnih metadiskurzni elementih z izjemo vprašanja 4 pri *Besedilu 1*, s pomočjo katerega je bil preverjen vpliv endoforičnega označevalca *na sliki* na razumevanje besedila, izoblikovala predstavo, ki je skladna z avtentičnim besedilom.

Kar se tiče tolmačev, so vsi anketiranci odgovorili skladno z avtentičnim besedilom pri tolmaču *tj.* (vprašanje 1, *Besedilo 2*). Utemeljitev anketirancev kažejo na to, da so si ustrezno predstavo izoblikovali na podlagi ločil oz. vrinjenega stavka ter na podlagi poznavanja pomena besede »homeostaza« (gl. **Priloga 1**). Pri 2. vprašanju v zvezi z *Besedilom 1*, ki je preverjalo vpliv tolmača *na primer* na razumevanje besedila (v **Prilogi 1**), utemeljitve anketirancev kažejo, da je nekaj odgovorov, ki se niso skladali z avtentičnim besedilom, posledica drugačnih vsebinskih predstav, ki so nastale zaradi semantične prekrivnosti besede *Namiki*, ki se v besedilu nanaša tako na ime podjetja kot na znamko nalivnika, kar je vplivalo na izoblikovano predstavo na podlagi prebranega besedila, in ne zaradi neprisotnosti besedilnega metadiskurznega elementa *na primer*.

Pri 3. vprašanju, ki se navezuje na *Besedilo 1*, pa je iz utemeljitev, da »ni bilo govora o kakovosti« in da je to nalivnik »za manj zahtevne kupce«, razvidno, da nekaj anketirancem ni uspelo narediti logične povezave v besedilu, kar je najverjetneje povezano z lego tolmača *na primer* – v besedilu je namreč bil na začetku stavka.

Pri drugem in tretjem vprašanju *Besedila 2*, ki sta preverjali vpliv oklepajev na razumevanje besedila, je nekaj neskladnih predstav glede na avtentično besedilo najverjetneje nastalo zaradi drugačnega že obstoječega védenja nekaj anketirancev. Tolmač bi tukaj najverjetneje bil potreben, ni pa vplival na samo razumevanje besedila, saj so si anketiranci predstavo o vsebini izoblikovali glede na lastno védenje.

Glede na dobljene rezultate je torej mogoče domnevati, da tolmači (*na primer, kot je na primer ta, tj., oklepaji*) pri izkušenih bralcih nimajo večjega vpliva na razumevanje besedila kot celote, ker si bralci razlage ustvarijo sami na podlagi prebrane vsebine in lastnih védenj.

Kar se tiče logičnih povezovalcev, se je nekaj odstopanj od avtentičnega besedila pojavilo pri logičnih povezovalcih *in sicer ter in sicer zaradi* (4. in 8. vprašanje *Besedila 2*; gl. **Priloga 1**), največkrat zaradi tega, ker anketiranci, kot je razvidno iz odgovorov in utemeljitev, niso mogli smiselno povezati stavka in so obkrožili odgovor »ne vem, ker« ali pa so uporabili drugačen povezovalec (npr. *ki, posledično*), kar je vplivalo tudi na nekoliko drugačno vsebinsko predstavo tega dela besedila. To bi bilo mogoče povezati z dolžino in visoko informativnostjo odstavka v besedilu kot dejavnikoma, ki lahko upočasnita ali celo zavirata proces razumevanja in samo razumljivost tega dela besedila (prim. Pérez, Macià 2002: 16; Clerehan, Buchbinder in Moodie 2004: 1). Ker pa so se tovrstni odgovori pojavili pri manjšem številu anketirancev, je na podlagi dobljenih rezultatov, predstavljenih v **Tabeli 1**, mogoče domnevati, da pri izkušenih bralcih tudi logični konektorji bistveno ne vplivajo na razumevanje besedila kot celote, so pa zaradi nekoliko večje vloge pri slovnični strukturi besedila, ki vsaj v (začetni) fazi razčlenjevanja besedila vpliva na proces razumevanja besedila, delno povezani tudi z razumevanjem besedila. Zaradi tega obstaja tudi možnost nekoliko večjega vpliva tovrstnih besedilnih metadiskurznihih elementov na razumevanje besedila, ki pa bi jo verjetno bilo treba preveriti pri nekoliko manj izurjenih bralcih.

Nekaj neskladij z avtentičnim besedilom se je pojavilo tudi pri preverjanju vpliva označevalca okvirja *eden, drugi* (*Besedilo 2*, 7. vprašanje; gl. **Priloga 1**) – štirje anketiranci so si namreč izoblikovali drugačno predstavo kot jo *sicer* usmerja označevalca okvirja. Vendar je glede na celotno procentualno sliko rezultatov pri tem označevalcu okvirja mogoče domnevati, da tudi ti besedilni metadiskurzni elementi načeloma ne vplivajo na razumevanje besedila, ker si bolj izkušeni bralci na podlagi prebranega ustvarijo lastno predstavo o besedilu. Pri manj izkušenih bralcih pa bi potencialno lahko tudi označevalci okvirja vplivali na razumevanje, vendar bi tudi to domnevo bilo treba preveriti.

Med besedilnimi metadiskurznimi elementi naj bi glede na rezultate raziskave največji vpliv na proces razumevanja besedila kot celote pri boljših oz. bolj izkušenih bralcih imel endoforični označevalec *na sliki*, saj je več kot polovica anketirancev (53,85 %) med odgovori izbrala možnost, ki se ni skladala z avtentičnim besedilom. Iz tega bi bilo mogoče sklepati, da med vsemi besedilnimi metadiskurznimi elementi, katerih vpliv je bil preverjen v raziskavi, v izbranih blogih do neke

mere na razumevanje besedila kot celote vplivajo samo endoforični označevalci. Ker je funkcija tovrstnih metadiskurzni elementov predvsem opozarjanje na faktografske podatke, citate in slikovni material v besedilu, je skoraj nujno, da se bralčeva predstava o besedilu ujema s predstavo, ki jo besedilno usmerjajo tovrstni metadiskurzni elementi. Zato bi glede na dobljene rezultate pri bolj izkušenih bralcih samo tovrstni označevalci najverjetneje bili potrebni v besedilu, na razumljivost besedila kot celote pa načeloma ne vplivajo, saj si bolj izkušeni bralci po branju vseeno ustvarijo predstavo o besedilu.

Dobljeni rezultati vodijo v domnevo, da v izbranih primerih blogov pri izkušenih bralcih besedilni metadiskurzni elementi, kot so tolmači, logični povezovalci in označevalci okvirja, načeloma ne vplivajo na razumevanje besedila kot celote, saj si lahko bralci logične povezave in razlage med posameznimi deli besedila ustvarijo sami na podlagi prebranega besedila, kar do neke mere nakazuje potrditev dejstva, da izkušeni bralci za razumevanje ne potrebujejo popolnoma kohezivnega besedila (Graesser, Millis, Zwaan 1997: 170; Zaliha Mustapha, Premalatha et al. 2000/2001: 36; Pérez, Macià 2002: 8, 18). Izjema bi lahko bili endoforični označevalci, vendar pri izkušenih bralcih bolj zaradi svoje funkcije kot zaradi samega razumevanja besedila. Rezultati tako vodijo v smer potrditve **hipoteze 1**, vsekakor pa bi za prepričljivejše rezultate bil potreben večji in bolj uravnotežen raziskovalni vzorec.

3.2 Test 2

Rezultati testov o vplivu medosebnih metadiskurzni elementov na razumevanje avtentičnih besedil, ki jih je reševalo 13 anketirancev, bodo prikazani v **Tabeli 2**. V odstotkih bo izraženo, koliko odgovorov anketirancev je bilo skladnih z avtentičnim besedilom, kar pomeni, da so si bralci po branju izoblikovali enako predstavo kot jo sicer eksplicitno nakazujejo medosebni metadiskurzni elementi v avtentičnem besedilu. Pri prvem vprašanju v obeh testih je bilo možnih več odgovorov, zato so v okencu posebej napisani odstotki za vsakega od možnih odgovorov.

	VPR. 1	VPR. 2	VPR. 3	VPR. 4	VPR. 5	VPR. 6	VPR. 7	VPR. 8	VPR. 9	VPR. 10	VPR. 11
BESEDILO 1	30,77%(a), 38,46%(b), 38,46%(c), 84,61%(d)	61,54 %	46,15 %	23,08 %	0%	46,15 %	38,46 %	15,38 %	15,38 %	76,92 %	76,92 %
BESEDILO 2	92,31%(a), 69,23%(b), 92,31%(c), 38,46%(d), 38,46%(e)	84,61 %	0%	0%	76,92 %	84,61 %	7,69 %	23,08 %	69,23 %	7,69 %	7,69 %

Tabela 2: Rezultati testa o vplivu posameznih medosebnih metadiskurzni elementov na razumevanje besedil, izraženi v odstotkih.

Pri prvem vprašanju so lahko anketiranci med danimi možnostmi obkrožili vse trditve, s katerimi se strinjajo. Trditve so bile oblikovane na podlagi informacij v besedilih, glagoli v 3. osebi množine (npr. *lahko omilimo, moramo poskrbeti* itd.) pa so bili nadomeščeni z glagoli v 1. osebi ednine, s čimer se je preverjal vpliv množinske oblike glagolov na razumevanje besedila oz. oblikovanje predstave po prebranjem besedilu (gl. **Priloga 2**). Rezultati nakazujejo, da označevalci osebe vplivajo na razumevanje oz. oblikovanje predstave o besedilu, če so povezani z »novo« informacijo v besedilu (npr. *Določeno znamko nalivnih peres lahko sprožim enako kot kemični svinčnik*, Besedilo 1, primer (d)) ali z informacijo, ki se lahko nanaša na splošne izkušnje, ki jih ima posameznik v svetu, v katerem živi (npr. *Izgubljeno tekočino moram nadomestiti*, Besedilo 2, primer (a)). To pomeni, da označevalci osebe delujejo v povezavi s semantičnimi elementi v besedilu, zaradi česar jih ni mogoče preučevati neodvisno od konteksta. Če pa se označevalci osebe povezujejo z relativno subjektivno trditvijo, ki je odvisna od posameznika (npr. *Potrebujem dva nalivnika, enega za pisanje in enega za podpisovanje*, Besedilo 1, primer (b)), pa rezultati testov nakazujejo, da označevalci osebe ali nimajo vidnejšega vpliva na razumevanje besedila ali pa vplivajo na to, da se posamezniki s trditvijo ne strinjajo.

Rezultati nakazujejo določeno razliko v strinjanju/nestrinjanju anketirancev s trditvami, kar je lahko povezano z njihovo »občutljivostjo« na označevalce osebe, lahko pa je pogojeno z vsebino trditev ali z njihovo usmerjenostjo. Za relevantnejše rezultate bi bila potrebna obširnejša ter bolj poglobljena in usmerjena raziskava.

Kar se tiče vpliva ojačevalcev na razumevanje avtentičnih besedil (vprašanja 2, 3, 4, 5, 10 pri *Besedilu 1* in vprašanja 3, 4, 9, 11 pri *Besedilu 2*) rezultati nakazujejo, da ojačevalci načeloma do neke mere vplivajo na oblikovanje vsebinske predstave po branju besedil, in sicer lahko v obliki, skladni z besedilom, postanejo del vsebinske predstave po prebranjem besedilu, kot nakazuje pretežni del odgovorov pri ojačevalcih *veliko* (več), *zelo* (kakovostna) in *povsem* (sodobna) ter *najbolj* (praktična) (*Besedilo 1*, vprašanja 2, 10 in *Besedilo 2*, vprašanje 9; gl. **Priloga 2**). Še večkrat pa se ohranijo v nekoliko spremenjeni, do neke mere omiljeni in relativizirani obliki, kar nakazujejo odgovori pri ojačevalcih *močna* (razlika), *dramatično* (poslabša),¹⁰ *znatno* (poslabša)¹¹ in *izredno* (pomembno) – *Besedilo 1*, vprašanje 4, *Besedilo 2*, vprašanja 3, 9, 11 – pri čemer se glede na odgovore anketirancev ojačevalec *močna* (razlika) največkrat spremeni v »velika (razlika)«, *dramatično* (poslabša) v »zelo (poslabša)«, *znatno* (poslabša) v »močno (poslabša)«, *izredno* (pomembno) pa se spremeni v »zelo pomembno«.

Ne glede na rezultate testov, ki nakazujejo svojevrsten in dokaj raznolik vpliv

¹⁰ Ojačevalec v tej trditvi v testu je bil z namenom preverjanja ohranjanja identične oblike medosebnih metadiskurzivnih elementov s prebranim besedilom napisan v spremenjeni obliki »zelo poslabša«, zaradi česar je možno, da je odgovore sugerirala že sama trditev.

¹¹ Tudi ojačevalec v tej trditvi v testu je bil z namenom preverjanja ohranjanja identične oblike medosebnih metadiskurzivnih elementov s prebranim besedilom napisan v spremenjeni obliki »močno poslabša«, zaradi česar je možno, da je odgovore sugerirala že sama trditev.

ojačevalcev na oblikovanje vsebinske predstave o prebranem besedilu, pa narava vzorca in nekaj komentarjev anketirancev, v katerih so se sklicevali predvsem na primanjkljaj faktografskih oz. vsebinskih podatkov v besedilih, na podlagi česar niso bili prepričani v svoj odgovor oz. si niso oblikovali vsebinske predstave, nakazuje tudi dejstvo, da je povezovanje polnopomenskih besed v pomenska polja oz. sheme, skripte, okvirje najpomembnejši dejavnik razumevanja besedila (Kellogg 1995: 48–51).

Omejevalci (vprašani 8 in 9 pri *Besedilu 1* ter vprašanja 2, 7, 8, 10 pri *Besedilu 2*) so bili v trditvah večinoma nekoliko spremenjeni (npr. v trditvi v 8. vprašanju pri *Besedilu 1*, ki se glasi *Peresa Grayson Tighe so zanesljivo najbolj ekskluzivna*, predstavlja ojačevalec »zanesljivo« spremembo glede na izvorno besedilo, v katerem je uporabljen omejevalec *verjetno*) – predvidevala sem namreč, da bodo anketiranci v primeru večjega vpliva omejevalcev na oblikovanje vsebinske predstave to zaznali in v odgovoru napisali omejevalec, skladen s prebranim besedilom. Ker je to samo poskus oz. ena od možnosti preučevanja vpliva medosebnih metadiskurznihi elementov na razumevanje besedila, obstaja tudi verjetnost, da so zaradi subjektivne narave preučevanja na odgovore vplivale tudi trditve v testu, zaradi česar lahko ostane morebiten vpliv tovrstnih elementov na razumevanje besedil še vedno odprt.

Anketiranci so se z izjemo trditve *Hipertermija vedno napreduje do vročinske bolezni*, ki je preverjala vpliv omejevalca *lahko* na razumevanje besedil, večinoma strinjali s trditvami v testu, iz česar je mogoče sklepati, da omejevalci načeloma ne vplivajo na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu, kar nakazuje tudi nekaj komentarjev s strani anketirancev, v katerih so opisovali pomensko predstavo, ki so jo oblikovali na podlagi prebranega besedila (pri trditvi, da *Peresa Namiki za zahtevnejše uporabnike stanejo 10 in več 1000 €*, ki je preverjala vpliv omejevalca *lahko*, je bil pripisan komentar »znamka, cena«, ki nakazuje oblikovano vsebinsko predstavo ne glede na v besedilu uporabljen omejevalec). Prav tako so pri odgovorih »ne vem, ker« nekateri navajali predvsem dejstva, ki se jih niso mogli spomniti (npr. »znamke nalivnikov«, 20 ali 29°C ipd.), niso pa se ozirali na omejevalce oz. omejevalce, ki so bili zamenjani z ojačevalci. Sicer pa nihče od anketirancev, ki se ni strinjal s trditvijo v testu, ni napisal omejevalca, ki je bil uporabljen v besedilu, kar lahko še dodatno napeljuje na sklep, da omejevalci ne vplivajo na razumevanje besedila.

Izjema je trditev *Hipertermija vedno napreduje do vročinske bolezni* (vprašanje 2 v *Besedilu 2*), s katero se večina anketirancev ni strinjala, trije pa so celo navedli omejevalec *lahko*. Takšen rezultat je mogoče pripisati zasnovi trditve, ki se v večji meri kot druge zanaša na določene splošne osebne izkušnje v zvezi s »širjenjem bolezni«, zaradi česar lahko ojačevalec »vedno« nekako spodbudi nestrinjanje s trditvijo.

Ne glede na metodološko vprašljivost tovrstnega preverjanja vpliva omejevalcev na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu in na dejstvo, da bi za relevantnejše rezultate bila potrebna bolj poglobljena raziskava na bolj uravnoteženem vzorcu anketirancev, rezultati, ki nakazujejo, da omejevalci ne

vplivajo na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu, predstavljajo smer in osnovo za morebitne nadaljnje raziskave na tem področju.

Kar se tiče označevalcev avtorjevega odnosa do vsebine, že njihovo poimenovanje nakazuje, da so povezani z izraženo vsebino, zaradi česar jih po eni strani ni mogoče preučevati neodvisno od konteksta, v katerem se nahajajo, po drugi strani pa bi najverjetneje lahko vplivali tudi na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu. Rezultati (*Besedilo 1*, vprašanja 6, 7, 11 in *Besedilo 2*, vprašanja 5, 6; gl. **Priloga 2**) nakazujejo, da označevalci avtorjevega odnosa do vsebine večinoma vplivajo na vsebinsko predstavo o besedilu, ki si jo izkušeni bralci izoblikujejo po prebranem besedilu. Če je označevalcev odnosa do vsebine v obliki pridevnikov več, kot na primer pri 6. vprašanju *Besedila 1* (gl. **Priloga 2**), je na podlagi rezultatov mogoče sklepati, da ni nujno, da bodo vsi vplivali na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu.

Tudi označevalci avtorjevega odnosa do vsebine, ki vpeljujejo in s tem poudarjajo trditev, ki sledi (*dobra novica pa je, slabost je to, ne smemo pozabiti – Besedilo 1*, vprašanje 7, *Besedilo 2*, vprašanja 5, 6), naj bi glede na rezultate raziskave vplivali na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu, vendar je ta (glede na utemeljivte anketirancev) v večji meri odvisna od že obstoječega védenja in izkušenj anketirancev.

Kar se tiče medosebnih metadiskurzni elementov, rezultati raziskave torej nakazujejo, da je njihov vpliv na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu lahko odvisen od vrste metadiskurzni elementov in njihove povezanosti z novimi vsebinskimi informacijami v besedilu ali pa od bralčevih že obstoječih védenj in izkušenj ter semantičnih povezav, ki jih nakazujejo polnopomenske besede in besedne zveze v besedilu. Če so medosebni metadiskurzni elementi v večji meri povezani z novimi vsebinskimi informacijami v besedilu, kot je bilo to nakazano pri označevalcih osebe, ojačevalcih in avtorjevih označevalcih odnosa do vsebine, pri izkušanih bralcih ti v večji meri vplivajo na razumevanje besedila oz. oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu. Če pa se medosebni metadiskurzni elementi v povezavi z vsebino besedila v večji meri povezujejo z bralčevimi že obstoječimi védenji in izkušnjami ter s semantičnimi povezavami, ki jih nakazujejo polnopomenske besede in besedne zveze v besedilu, pa glede na rezultate raziskave naj ne bi vplivali na razumevanje besedila kot celote, kot je bilo to nakazano pri omejevalcih, ali pa se njihova funkcija nekoliko modificira oz. omili, kot so nakazali vplivi ojačevalcev na oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu in določenih avtorjevih označevalcih odnosa do vsebine. Dobljeni rezultati na podlagi pilotne raziskave torej namigujejo na delno potrditev **hipoteze 2**, vsekakor pa bi za nedvoumnejše rezultate bil potreben večji in bolj uravnotežen raziskovalni vzorec ter ponoven premislek pri sestavi nekaterih testnih vprašanj.

4 Sklep

Metadiskurzni elementi kot pretežno nepolnopomenski deli besedila, katerih funkcija je predvsem eksplicitno nakazovanje organizacije besedila, razlaganje določenih delov besedila, avtorjevo izražanje mnenj in stališč ter modificiranje pomena besednih zvez in stavkov, katerih del so (Pisanski 2001: 287, 288), so bili v članku predstavljeni z vidika vplivanja na razumevanje oz. oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu, in sicer pri boljših oz. bolj izkušenih bralcih.

Rezultati pilotne raziskave so v nasprotju s tradicionalnimi pogledi na metadiskurz nakazali, da besedilni metadiskurzni elementi pri boljših oz. bolj izkušenih bralcih načeloma ne vplivajo na razumevanje izbranih avtentičnih besedil, ker si tovrstni bralci logične povezave med deli besedila in razlage ustvarijo sami na podlagi prebranega besedila in lastnih védenj in izkušenj. Te ugotovitve vodijo v smer potrditve **hipoteze 1** ob siceršnjem zavedanju, da bi lahko bili rezultati pri manj izkušenih bralcih tudi popolnoma drugačni. Mogoče bi bilo tudi sklepati, da lahko besedilni metadiskurzni elementi v določenem kontekstu predvsem olajšajo branje, niso pa bistveni za bralno razumevanje, vsekakor pa bi bilo to tezo treba preveriti na večjem vzorcu anketirancev in pri različnih vrstah bralcev. Rezultati raziskave v zvezi z medosebnimi metadiskurzni elementi pa so nakazali, da posamezne vrste medosebnih metadiskurzni elementov pri boljših oz. bolj izkušenih bralcih v različni meri vplivajo na razumevanje izbranih avtentičnih besedil. Odgovori anketirancev napeljujejo na sklep, da bolj neposredno kot so medosebni metadiskurzni elementi vezani na polnopomenske besede in besedne zveze v besedilu, predvsem v povezavi z novo informacijo v besedilu, bolj vplivajo na oblikovanje predstave po prebranem izbranem avtentičnem besedilu, kar se je pokazalo predvsem pri označevalcih osebe, določenih ojačevalcih ter avtorjevih označevalcih odnosa do vsebine. Če pa so medosebni metadiskurzni elementi vezani na polnopomenske besede in besedne zveze v povezavi z bralčevimi védenji in izkušnjami, pa lahko pri bolj izkušenih bralcih na oblikovanje predstave po prebranem besedilu vplivajo v modificirani obliki, kar so nakazali rezultati, povezani z ojačevalci in avtorjevimi označevalci odnosa do vsebine, ali pa ne vplivajo na razumevanje, kot so nakazali rezultati v zvezi z vplivom omejevalcev na razumevanje besedila oz. oblikovanje vsebinske predstave po prebranem besedilu. Ker so rezultati pri izurjenih bralcih nakazali tako popoln in delen vpliv kot tudi odsotnost vpliva medosebnih metadiskurzni elementov na oblikovanje predstave po prebranem izbranem avtentičnem besedilu, to zaenkrat vodi k delni potrditvi **hipoteze 2**, da medosebni metadiskurzni elementi pri bolj izkušenih bralcih vplivajo na razumevanje besedila, vendar so pri oblikovanju vsebinske predstave po prebranem besedilu glede na bralčeva védenja in izkušnje relativizirani oz. modificirani.

Raziskava je bila zasnovana kot poskus prenosa ter metodološke nadgradnje in prilagoditve obstoječih raziskav vplivov metadiskurzni elementov na razumevanje besedila v angleškem jeziku. Nadgradnja in prilagoditev je mišljena predvsem v smislu avtentičnosti izbranega besedila, upoštevanja lastnosti izbrane besedilne vrste ter različnih funkcij besedilnih in medosebnih metadiskurzni elementov, ki zahtevajo različni metodi preučevanja. Seveda se pojavlja še precej odprtih

vprašanj, predvsem kar se tiče sestavljanja kar najustrežnejših vprašanj, ki bi s čim manj manipulativnosti preverjala določeno hipotezo. Rezultati anketne raziskave zaradi majhnega in omejenega vzorca vsaj zaenkrat še ne ponujajo relevantnih in posplošljivih rezultatov, nakazujejo pa smernice nadaljnjega raziskovanja in metadiskurzne elemente opredeljujejo z vidika funkcije v konkretnem avtentičnem besedilu.

Literatura

Clerehan, Rosemary, Buchbinder, Rachele in Moodie, Jane, 2004: A linguistic framework for assessing the quality of written patient information: its use in assessing methotrexate information for rheumatoid arthritis. *Health Education Research: Theory and Practice*. 1–11.

Crawford Camiciottoli, Belinda, 2003: Metadiscourse and ESP reading comprehension: An exploratory study. *Reading in Foreign Language* 15/1. 28–44.

De Figueiredo-Silva in Maria Isabel Réfega, 2001: Teaching academic reading: some initial findings from a session on hedging. *Proceedings of the Postgraduate Conference*. <<http://www.ling.ed.ac.uk/~pgc/archive/2001/Isabel-Figueiredo-Silva01.pdf>>. (Dostopno 2. 7. 2007.)

Graesser, Arthur C., Millis, Keith K in Zwaan, Rolf A., 1997: Discourse Comprehension. *Annual Review of Psychology* 48. 163–189.

Ifantidou, Elly, 2005: The semantics and pragmatics of metadiscourse. *Journal of Pragmatics* 37. 1325–1353.

Kellogg, Ronald T., 1995: *Cognitive Psychology*. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage Publications.

Mustapha, Sali Zaliha, Premalatha, N. et. al, 2000/2001: Metadiscourse: does it help the readers? *Jurnal pendidikan tigaen* 2/4. 33–43.

Perrez, Julien in Degand Liesbeth, 2003: *On the combination of corpus-based and experimental methodologies in the study of causal, contrastive and metadiscourse connectives in L1 and L2 text comprehension and production*. <<http://ucrel.lancs.ac.uk/publications/CL2003/papers/perres.pdf>>. (Dostopno 2. 7. 2007.) 627–635.

Pérez, Marta Aguilar in Macià, Elisabeth Arnó, 2002: Metadiscourse in Lecture Comprehension: Does it really help foreign language learners? *Atlantis* XXIV/2. 3–21.

Pisanski, Agnes, 2001: Koncept metabesedilnih elementov v uporabnem jezikoslovju. *Vestnik* XXXV/1–2. 283–291.

Vanhala-Aniszewski, Marjatta, 2007: The role of metadiscourse in Russian and Finnish academic texts. Doleschal, Ursula, Gruber, Helmut (ur.): *Wissenschaftliches Schreiben abseits des englischen Mainstreams/Academic Writing in Languages Other than English*. Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruselj – New York – Oxford – Dunaj: Peter Lang. 127–141.

PRILOGA 1 – Testa 1**NALIVNIKI – CELA ZNANOST (Besedilo 1)****TEST 1**

Pozorno preberite spodnja vprašanja in trditve in glede na svojo vsebinsko predstavo, ki ste si jo oblikovali po branju besedila, obkrožite ustrezen odgovor. Če želite, lahko svoj odgovor tudi utemeljite. Vprašanja oz. trditve niso namenjeni preverjanju znanja, ampak preverjanju vpliva besedilnih metadiskurznihih elementov na razumevanje besedila. Vsa imena v vprašanjih oz. trditvah se skladajo z besedilom. Pri odgovarjanju si lahko pomagate z besedilom. Pri vsakem vprašanju lahko obkrožite samo en odgovor.

1. Se vam glede na predhodno besedilo v odstavku manjša obremenitev zapestja zdi eden od razlogov za pisanje z nalivnikom?
 - a) DA _____.
 - b) NE _____.
 - c) DRUGO _____.
 - d) NE VEM, KER _____.

2. Je Namiki eno od podjetij za izdelovanje nalivnikov?
 - a) DA _____.
 - b) NE _____.
 - c) DRUGO _____.
 - d) NE VEM, KER _____.

3. Je kitajsko pero Hero 100 kakovostno in poceni?
 - a) DA _____.
 - b) NE _____.
 - c) DRUGO _____.
 - d) NE VEM, KER _____.

4. S čim se po vašem mnenju povezuje besedilo v ležečem tisku?
 - a) Z BESEDILOM _____.
 - b) S SLIKO _____.
 - c) Z BESEDILOM IN SLIKO _____.
 - d) DRUGO _____.
 - e) NE VEM, KER _____.

PRIHAJAJO VROČI DNEVI (Besedilo 2)**TEST 1**

Pozorno preberite spodnja vprašanja in trditve in glede na svojo vsebinsko predstavo, ki ste si jo oblikovali po branju besedila, obkrožite ustrezen odgovor. Če želite, lahko svoj odgovor tudi utemeljite. Vprašanja oz. trditve niso namenjeni preverjanju znanja, ampak preverjanju vpliva besedilnih metadiskurznihih elementov na razumevanje besedila. Vsa imena v vprašanjih

oz. trditvah se skladajo z besedilom. Pri odgovarjanju si lahko pomagata z besedilom. Pri vsakem vprašanju lahko obkrožite samo en odgovor.

1. Je homeostaza notranje okolje?

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

2. Hipertermija je pregretje telesa.

- d) DA _____.
- e) NE _____.
- f) DRUGO _____.
- g) NE VEM, KER _____.

3 Hipohidracija je premalo tekočine.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

4. Ali so dejstva o »povečanem pretoku krvi v koži« in o »ohranjanju primerne pretoka v delujočih mišicah« glede na prejšnje besedilo v odstavku razlog za »povečane potrebe po oskrbi s krvjo«? (3. odstavek)

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

5. So vročinski krči, omedlevica in izčrpanost (5. odstavek) znaki vročinske bolezni?

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) NE VEM, KER _____.

6. Izraba glikogena v mišicah in znižanje koncentracije laktata po obremenitvi (str. 2, 3. odstavek) sta povezana z izboljšanjem termoregulacijskih mehanizmov.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

7. V 4. odstavku na 3. strani sta opisana dva načina ohlajanja z mrzlo vodo.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

8. Da se izognemo akutnemu hladilnemu stresu (str. 3, 4. odstavek), vodo ohlajamo tako, da začnemo z vročo vodo (29 °C) in jo nato vsakih 10 minut ohladimo za največ 2 °C.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

9. So strategije, omenjene v zadnjem stavku besedila, opisane v besedilu?

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

PRILOGA 2 – Testa 2

NALIVNIKI – CELA ZNANOST (Besedilo 1)

TEST 2

Pozorno preberite spodnja vprašanja in trditve in glede na lastno vsebinsko predstavo, ki ste si jo oblikovali po branju besedila, obkrožite ustrezen odgovor. Če želite, lahko svoj odgovor tudi utemeljite. Vprašanja oz. trditve niso namenjeni preverjanju znanja, ampak preverjanju vpliva medosebnih metadiskurznihi elementov na razumevanje besedila. Vsa imena v vprašanjih oz. trditvah se skladajo z besedilom. Pri vsakem vprašanju, razen prvega, lahko obkrožite samo en odgovor.

1. Če se glede na prebrano strinjate s katero od spodnjih trditev, jo obkrožite!

- a) Z lepo oblikovanim in elegantnim nalivnikom lahko lepše pišem.
- b) Potrebujem dva nalivnika, enega za pisanje in enega za podpisovanje.
- c) Pri pisanju s peresom moram uporabljati črnilo.

d) Določeno znamko nalivnih peres lahko sprožim enako kot kemični svinčnik.

2. Zahtevni uporabniki imajo veliko več nalivnikov kot povprečni uporabniki.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

3. Uporabniki, ki si sami mešajo črnilo, so najbolj fanatični.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

4. Razlika v debelinah konic pri posameznih proizvajalcih nalivnikov je ...

- a) ZELO VELIKA _____.
- b) VELIKA _____.
- c) MOČNA _____.
- d) MAJHNA _____.
- e) DRUGO _____.
- f) NE VEM, KER _____.

5. Nalivniki Namiki po papirju tečejo ...

- a) ZELO GLADKO _____.
- b) GLADKO _____.
- c) MANJ GLADKO _____.
- d) DRUGO _____.
- e) NE VEM, KER _____.

6. Nalivniki za manj zahtevne kupce so ...

- a) DOBRI _____.
- b) ZELO KAKOVOSTNI IN POCENI _____.
- c) DOBRI IN POCENI _____.
- d) DOBRI, KAKOVOSTNI IN POCENI _____.
- e) POCENI _____.
- f) DRUGO _____.
- g) NE VEM, KER _____.

7. Slabost je, da peresa Namiki iz srednjega razreda pisal vsebujejo zelo malo črnila.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

8. Peresa Grayson Tighe so zanesljivo najbolj ekskluzivna.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

9. Peresa Namiki za zahtevnejše uporabnike stanejo 10 in več tisoč €.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

10. Rabljena peresa za zahtevnejše uporabnike so velikokrat ...

- a) ZELO KAKOVOSTNA, A NESODOBNA _____.
- b) SLABŠE KAKOVOSTI IN ZASTARELA _____.
- c) ZELO KAKOVOSTNA IN POVSEM SODOBNA _____.
- d) KAKOVOSTNA, A SLABO PROŽNA _____.
- e) POŠKODOVANA _____.
- f) DRUGO _____.
- g) NE VEM, KER _____.

11. Parker 51 je zanimivo in legendarno pero.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

PRIHAJAJO VROČI DNEVI (Besedilo 2)

TEST 2

Pozorno preberite spodnja vprašanja in trditve in glede na lastno vsebinsko predstavo, ki ste si jo oblikovali po branju besedila, obkrožite ustrezen odgovor. Če želite, lahko svoj odgovor tudi utemeljite. Vprašanja oz. trditve niso namenjeni preverjanju znanja, ampak preverjanju vpliva medosebnih metadiskurznihih elementov na razumevanje besedila. Pri vsakem vprašanju, razen prvega, je možen samo en odgovor.

1. Če se po prebranjem besedilu popolnoma strinjate s katero od spodnjih trditev, jo obkrožite!
 - a) Izgubljeno tekočino moram nadomestiti.
 - b) Znamenja vročinske bolezni lahko omilim, če se na vročino prilagam postopno.
 - c) Moram poskrbeti, da je okolje priprav za nastop podobno dejanskemu prizorišču nastopa.

- d) Najbolj se prilagodim vročini, če se ji izpostavljam aktivno in pasivno.
- e) Če se hočem prilagoditi na vročino, moram veliko piti.

2. Hipertermija vedno napreduje do vročinske bolezni.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

3. Hipertermija in hipohidracija zelo poslabšata delovno sposobnost.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

4. Dehidracija močno poslabša dosežke in okrevanje po obremenitvah.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

5. Znamenja vročinske bolezni in njihovo resnost lahko zmanjšamo s postopnim prilagajanjem na vročino, kar je pozitivno.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

6. V vročih in suhih razmerah se žleze znojnice prilagajajo drugače kot v vročih in vlažnih razmerah.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

7. K prilagajanju na vročino do neke mere pomaga nošenje neprodušnih oblačil med treningom.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

8. Vodo z 29 °C moramo na vsakih 10 minut ohladiti za 2 °C.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

9. Pitje je najbolj praktična strategija za premagovanje naporov v vročini.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

10. Tretjina čajne žličke soli v litru vode je dovolj, da voda raje ostaja v telesu.

- a) DA _____.
- b) NE _____.
- c) DRUGO _____.
- d) NE VEM, KER _____.

11. Nadomeščanje z znojenjem izgubljene tekočine je ...

- a) NUJNO _____.
- b) POMEMBNO _____.
- c) ZELO POMEMBNO _____.
- d) IZREDNO POMEMBNO _____.
- e) PRIPOROČLJIVO _____.
- f) DRUGO _____.
- g) NE VEM, KER _____.

